

Erichsen slutter af med et rids af Langes videnskabelige indsats. Et fyldigt personregister slutter bogen og bøder i nogen grad på den manglende kommentar til brevene.

Vagn Dybdahl.

Garantselskabet Skive Folkeblad. (Skive Folkeblad, 1956). 271 s.

I 1880 blev avisen »Skive Folkeblad« grundlagt som et privatejet venstreblad, i 1906 overgik det til et garantselskab på 166 medlemmer fra egnen. Den sidste begivenhed er baggrunden for denne bog, hvis første halvdel skildrer selskabets historie, medens anden halvdel er specialartikler om redaktør Carl Hansen (Vinde) ledsaget af nogle af hans artikler og taler. Garantselskabets historie, der også for en stor del er Carl Hansens historie, er fortalt af redaktør Elin Hansen. En egentlig historisk behandling er det ikke blevet, men gennem den noget episodiske og springende fremstilling gives der alligevel et fængslende indtryk af egnens politiske liv, et indtryk som uddybes i de følgende artikler om Carl Hansen, hvoriblandt særlig må nævnes Axelsen Drejers udmærkede skildring af Carl Hansens indsats i andelsbevægelsen, Asger Lavrsens om arbejdet for husmandssagen og Bertel Dahlgaards om sit forhold til Carl Hansen og Skivekredsen; den sidste artikel lægger egentlig op til et emne, der kunne hedde »Folketingsmanden og valgkredsen«, og som nok kunne fortjene at tages op til en mere generel undersøgelse. Det afsluttende udvalg af artikler og taler er ganske kort og burde sikkert have været en del større for fuldtud at give et indtryk af Carl Hansens ejendommelige journalistik.

Vagn Dybdahl.

Axel H. Pedersen: C. B. Henriques, en rettens tjener. (Gad, 1956). 316 s.

Det er en ejendommelig og fængslende bog, landsretssagfører, dr. jur. Axel H. Pedersen her har føjet til sit omfattende forfatterskab. Ejendommelig er den på grund af tilblivelsesformen: Axel H. Pedersen har selv skrevet en ramme, som han så har udfyldt med C. B. Henriques' egne ord, enten taget på båndoptager eller gengivet fra tidligere offentliggjorte taler og artikler. Bogen er derved blevet en blanding af biografi og selvbiografi, og samtidig er den på grund af C. B. Henriques' årelange centrale stilling blandt danske sagførere blevet et vægtigt bidrag til retshistorien.

Henriques blev kandidat i 1893 og højesteretssagfører allerede 1906. Det er først fra dette sidste år, bogen ret tager fart, studieårene og den første tid som sagfører omtales kun kort. I de to følgende kapitler præsenteres dernæst de mænd, der fra 1906 har virket i højesteret, enten som dommere eller som sagførere, gode og levende portrætter er det, men hvor man dog længere henne i læsningen savner et personregister, når man ønsker at vende tilbage til en samlande karakteristik af en mand, der nævnes i anden forbindelse. I kapitlet »Justitias vægtskål« behandles nogle af de retssager, Henriques har procederet i, hovedafsnittet er et optryk af hans indlæg mod lensafløsningsloven under sagen om dens forhold til ejendomsrettens ukrænkelighed. I de følgende kapitler »Forsvarergerningen«, »Rettens pleje« og »Sagførerstanden« gives der både en række oplysninger og en fremlægning af kildemateriale, som er væsentlig for forståelse af forholdene før, »under« og efter retsreformen, alt ledsaget af en klog og besindig vurdering af personer og begivenheder, selv om det undertiden må undre lidt, at næsten alle sagførere, der omtales, enten er fremragende

eller i hvert fald dygtigheder. Efter et kort afsnit om arbejdet i den faste voldsret følger et kapitel om Mosaisk Troessamfund, i hvis ledelse Henriques kom ind i 1905. Her optager tiden under 2. verdenskrig megen plads, og det må beklages, at perioden forud for denne kun omtales så kort; at forholdene i Mosaisk Troessamfund før 1914 skildres som idyl og tryghed er vel også at kaste et vel rosenrødt skær over tilstandene, selv om man ikke havde de stærke brydninger i menigheden, som man har i dag. David Simonsens tilbagetræden som overrabbiner i 1902 var vel ikke uden sammenhæng med vanskeligheder ved at forlige ortodoksien med de liberale strømninger, og i hvert fald fra slutningen af 19. årh. foreligger vidnesbyrd om, hvordan Troessamfundets ledelse fulgte antisemitismen i andre lande og tilrettelagde en politik, der skulle forhindre fremvæksten af tilsvarende bevægelser i Danmark, hvad der var tilløb til.

Nogle småstykker om retsopgøret efter besættelsen og om Henriques' fritid slutter bogen, men forinden er et kapitel viet retssagen mod Struensee, Henriques' store interesse. Her som i de andre dele af bogen kan historikerne hente mange værdifulde kritiske bemærkninger over for et foreliggende materiale, i meget ligner jo juristens og historikerens arbejde hinanden.

Vagn Dybdahl.

Johannes Gøtzsche: Livserindringer. (Lohse, 1955).

Johannes Gøtzsche var biskop i Viborg 1921—36 og vel Indre Missions sidste biskop af format; det kan hænge sammen med, at han også var den sidste »kongevalgte«, mens hans eftermænd af observansen er blevet valgt af taktiske hensyn. Gøtzsche var ren i farven, hvor de senere er blevet papegøjespættede. Han var en dygtig administrator, en skrap visitator, en inciterende prædikant, en til tider endda særdeles skarp iagttagelse — navnlig af gejstlige unoder — og næppe nogensinde helt uden et blink i øjet. Med alt dette i erindringen griber man hans Livserindringer og bliver i helt overraskende grad skuffet. — Det er 18 år siden han døde, og de er blevet lagret for længe; al friskhed er forgået dem, tilmed rummer de intet om bispetiden, men slutter med en skildring — sikkert den bedste og mest alment-interesserende — af hans arbejde som en af de fire kirkelige visitatorer i Nordslesvig 1920—21. Ridset af hjem og slægt virker fersk og langtrukket, og hovedafsnittet — om tiden som provst og præst i Herning 1901—20 — giver forbausende lidt; det var dog ellers en på alle måder spændende og bevæget tid i Hammerum herred. Man får indtryk af Gøtzsche som en redelig sjæl og loyal partifælle, men ellers er denne del indtil det helt ulidelige fyldt med anekdoter om fromme, mest anonyme, folk hvis eneste interesse i livet synes at have bestået i at forberede sig til den afgørende slutreplik på dødslejet. Og sådan kan det jo da ikke have været. — Den slags vader man i side op og side ned, og det er virkelig forbløffende, for Gøtzsche var ikke blot en klog rad, men har også i 2—3 gode bøger vist sig udmærket egnet til at give historiske skildringer af religiøst vækkelsesliv i de midtjyske egne han kendte ud og ind. Det er ikke nemt at finde undskyldning for udgivelsen af disse godtkøbsopbyggelige erindringer, og det er et spørgsmål, om man ikke har gjort ham en bjørnetjeneste; meget store dele af bogen virker mere som notater til en erindringsbog end som et helstøbt værk.

P. G. Lindhardt.